

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

SFÎNTA SCRIPTURĂ ÎN BISERICA ORTODOXĂ

S-a spus că Sfânta Scriptură n-a beneficiat de aceeași atenție în ortodoxie ca în protestantism. Afirmatia a venit și mai vine încă de la unii care n-au cunoscut ortodoxia, și de la alții care nu o cunosc nici astăzi. Protestantii și-au arogat astfel cu exclusivitate monopolul titlului de „popor al Scripturii”.

E drept că ortodoxia n-a avut un cult pentru Biblia în sine, și nici n-a practicat la nivelul credincioșilor de rind o lectură critică. Dar Biblia nu i-a lipsit niciodată. Ea s-a scris de altfel — asta se cam uită — în Orientul ortodox. E produsul spiritului primar, ortodox, înscrisul faptelor și învățăturilor aici petrecute și predate. Ea a fost considerată de la început sacră, de aceea lectura ei s-a făcut mai ales prin intermediul cultului și al iconografiei. Aceasta din urmă tot ca parte din cult. Iar cultul ortodox, cu cele șapte laude, și cu multimea lui de ierurgii, e foarte bogat. Protestantii ne știu — cit și citi ne știu — doar Liturghia, așa cum o au și ei într-o formă prescurtată. În Liturghie sunt cel puțin două lecturi biblice obligatorii, ca și în „cultul” protestant, ca și în missa romano-catolică. Aceasta ar fi foarte puțin. Protestantii împlinec acest puțin prin lecturi acasă și prin predica obligatorie, pe texte. Predica există și în cultul ortodox. Doar multimea Cazanilor, a Cărților de învățătură, a Kiriacodromioanelor, a Tăcuirilor, care la noi încep încă de la Coresi, din secolul al XVI-lea.

Dar cultul ortodox nu e numai Liturghia. În cele „Șapte laude”, — slujbe de seară, de noapte, de dimineață și de zi, ritualul e plin de texte biblice, atât din Vechiul cit și din Noul Testament.

Cultul Noului Testament a moștenit această tradiție din cultul Vechiului Testament. În sinagogi, partea centrală a cultului era textul biblic și comentariul lui, adică predica. Chiar pe Mântuitorul, la începutul activității Sale publice, îl vedem în sinagoga din Nazaret citind și apoi tălcuind un pasaj din Isaia (Luca VI, 16—17). Tot așa au făcut și apostolii, când și-au început propria activitate de propovăduire. Sf. Petru, după Cincizecime, în predica ținută în Ierusalim a citat lungi pasaje din Isaia, Iezechiel, Ioli, Zaharia și din Psalmi (v. Faptele Ap. II, 17—23; III 22—23).

Pe baza aceleiași tradiții s-au introdus lecturile biblice și în cultul Noului Testament, evident mai întâi lecturi din Vechiul Testament. Dar foarte devreme s-au impus și lecturile din ceea ce va deveni de îndată, încă în secolul I, Noul Testament. Sfântul Pavel face începutul prin recomandarea de a i se citi în public epistolele. Or, acest lucru nu se putea face decât la adunările pentru slujbe și rugăciuni. „Vă jur pe Domnul să citiți această carte tuturor fraților sfinți” (I Tes. V, 27). Ba chiar recomanda ca în toate comunitățile să se citească și epistolele scrise altora. Colosenilor le spunea și dea epistola scrisă lor, să se citească și celor din Laodicea iar ei, la rândul lor, s-o citească pe a Laodiceenilor, azi pierdută (Colos. IV, 16).

Când, odată cu începutul epocii patristice, s-a trecut la alcătuirea unor reguli de selecționare a textelor, am avut primele „rînduiri” care nu vor înceta să se dezvolte și să se precizeze de-a lungul multor secole. Din Apologia Sfântului Iustin Martirul (cap. 67), deci la începutul sec. II, aflăm că se citeau regulat texte din scrierile Apostolilor, iar din secolul al IV-lea, informațiile abundă. Apar și Liturghiile. Apoi se delimitează și se precizează sfec, înocet, și rînduiriile celor Șapte laude și ale altor slujbe, precum cele în amintirea Mîntuitorului, Nasterii, Botezului, Învierii și altele, cele în amintirea Maicii Domnului, apoi slujbele pentru perioadele de post, pentru sfinți, canoanele, troparele, sedelele etc. Toate sînt impregnate de texte din Sfînta Scriptură. Tradiția aceasta s-a impus asadar de timpuriu. Și ea s-a continuat și a ajuns tot așa pînă în zilele noastre.

Nu este în intenția noastră să facem un catalog al textelor folosite în cult. El s-a făcut și este de-a dreptul impresionant (vezi la sfîrșit, studiul pr. drd. Nicolae Dragomir). Noi încercăm să arătăm aici altceva, și anume că în Ortodoxie Sfînta Scriptură n-a fost neglijată, nici interzisă lecturii. Ba chiar că, în cult, s-a citit mult și organizat, mult mai mult decît se va citi în protestantism și în romano-catolicism. Poate că de aceea în cuprinsul acestor două confesiuni, în protestantism mai ales, lectura ei e atât de practică și prescrisă cu deosebire în afara adunărilor de cult.

Numai spre a ne face o idee despre folosirea textelor Scripturii în cult, vom arăta că în perioada postului abundă lecturile din Vechiul Testament, din toate cărțile canonice. Dar și în celelalte zile ale anului bisericesc, la ceasuri, la vecernie, la utrenie, mai ales psalmii se citec în număr mare. În Postul Mare psalmii se citec tot de cite două ori pe săptămînă. Așa numitele parimii, prezente în cult, sînt lecturi din Vechiul Testament. Psalmii se tipăresc de obicei și aparte, sub denumirea de Psaltire. Uneori se tipăresc ediții ale „Noului Testament cu Psalmii”. Psaltirea e una din cărțile cele mai citite și de data aceasta, nu numai în cult, ci și ca lectură acasă. E socotită carte de canon, de umilință, de pocăință. Înșiși citirea ei e socotită act de pocăință, și e citirea prescrisă de duhovnici ca mijloc de curățire și iertare, prin forța pe care o au psalmii de a întoarce inimile spre bine, spre fapta bună, spre căință. Există mănăstiri în care Psaltirea

se citește continuu în biserică, lectura fiind socotită act de trezvie și pocăință a obștei reprezentată acolo în permanență, zi și noapte, de cineva. Lectura se face cu schimb.

Din Noul Testament se citește în cult din toate cărțile, cu excepția Apocalipsei, carte greu de înțeles. Ea e însă liberă la lectura privată. În chip solemn se citec Evanghelia, Faptele Apostolilor și Epistolele. Nu lipsesc nici din slujba Sfîntei Liturghii, nici din alte slujbe, Taine și ierurgii, precum la botez, la cununie, la înmormîntare, la sfințirea apei etc. S-a impus chiar tipărirea lor, începînd de prin secolul V, sub forma a două cărți, Evanghelia și Apostolul. Evanghelia a preluat ceva din atribuțiile sulului cu Tora din Vechiul Testament.

Textele nu se citec la rînd, așa cum s-au citit în perioada primară, pînă prin sec. V. Sînt alese și rînduite în pericope (tăieturi, despărțituri, bucăți alese). O primă rînduială în privința aceasta găsim în Tipicul Sfîntului Sava (mort în 531). Ele sînt rînduite în așa fel, încît într-un an să se citească tot Noul Testament.

Lecturile biblice din Vechiul Testament, spune Nicolae Cabasilas (Tălcuirea dumnezeieștilor Liturghii, trad. rom. Ene Braniste, Buc., 1946, p. 51), preînchipuie perioada de pregătire a venirii lui Mesia, iar cele din Noul Testament, perioada împlinirii mesianice. Evanghelia se citește întotdeauna solemn. E ascultată în picioare sau în genuchi deoarece, cînd se citec cuvintele ei, e ca și cum ar vorbi chiar Hristos-Domnul.

Astfel, prin cult, Biserica face accesibilă Sfînta Scriptură absolut tuturor credincioșilor.

Fiind texte alese cu grijă și cu intenția de a prezenta istoria pregătirii mîntuirii, ca și a mîntuirii, în chip logic și succesiv, ele au dat de timpuriu, și dau în continuare, o idee generală și esențială asupra textului Sfîntei Scripturii. Au fost învățate adesea pe de rost, cîntate sau citite, comentate și repetate. Au fost mai mult decît o lectură singulară: o abordare comună, în comunitate și în comuniune.

Și mai e ceva: fiind texte de cult, au fost citite cu respectul cuvenit textului sacru. N-au fost citite critic, cum se întîmplă cînd lectura devine subiect de studiu, ducînd în unele părți pînă la așa-zisa demitologizare a Scripturii, de fapt la discreditarea ei. Nu s-a întîmplat cu ea nici considerarea ei cînd ca text sacru, cînd ca text omnesc. Sînt cunoscute cazurile în care mari profesori protestanți citeau textele în biserică cu evlavie, și vorbeau despre ele la fel, iar la catedră le fărîmăuau, aruncau din ele ce era mai bun, socotind totuși invenție pioasă omenescă, de care trebuiau să se debaraseze. În ortodoxie, datorită modului de a se citi Scriptura, s-a păstrat și unitatea ei.

În vremea noastră, sub influența ecumenismului și a unor insistențe propagandiste ale Societăților Biblice, rîspîndirea Bibliei a căpătat noi dimensiuni. Dar mai mult printr-un interes și din motive de cultură, decît de instrucție religioasă sau de folos sufletesc. Folosul sufletesc vine tot din și prin cult, ca și pînă acum. Lectura din afara cultului, necontrolată, în virtutea principiului liberei cercetări și a liberei lecturi, a dus în protestantism la proliferarea sectelor, fiecare făcînd o confesiune, o grupare creștină, o „Biserică”, din modul lui de interpretare a Scripturii. Aceasta n-a slujit unitatea creștină, ci dezmembrarea. Ceea ce a devenit mai eficace a fost predica. Și unde e bine făcută, e ascultată cu interes și poate da roade de pocăință, și poate fi îndrumătoare spre credință. S-au înmulțit și la noi cărțile de predică, modernizîndu-se cele vechi. Dar în lumea satelor, tot cele de stil tradițional, de Cazanie, au cea mai mare trecere.

Concluzia care se impune e simplă. Scriptura în Ortodoxie, și în cea românească precum pretutindeni, nu numai că nu a fost absentă sau neglijată, ci, dimpotrivă, a fost de timpuriu chiar mai prezentă decît în Apus, în cult. Prezența ei a fost eficientă și corectă, și mai în sensul de Carte sfîntă. Și-a menținut caracterul de Carte sfîntă. Poate că în ortodoxie a fost mai reală acea: Scriptura Scripturæ interpres, căci ea a fost lăsată să vorbească prin sine, nu tălmăcită adesea spre răstălmăcire, și de fiecare după capul altuia. În Răsărit Biserica a fost interpretul, mai întîi prin cult — lex orandi — și apoi prin definițiile Sinoadelor ecumenice — lex credendi — desigur această schematizare e de fapt străină spiritului ortodox care le consideră concomitente, nu succesive. De altfel, gîndite în succesiune nu s-a ajuns niciodată la o unanimitate cu privire la care e întîi și care e urmă!

Și mai este ceva ce le-a lipsit apusenilor, mai puțin catolicilor, mai mult și chiar total protestanților, care au reușit iconoclasmul în forme și mai radicale decît în a doua jumătate a primului mileniu. Ortodoxia a prezentat Scriptura și în imagini, pe pereții bisericilor, în picturi și mozaicuri și sub formă de icoane mobile, din cele mai vechi timpuri. Se găsec și în cele mai vechi catacombe, iar unele icoane se atribuie chiar unui apostol, Sfîntul Luca. Icoana a vorbit prin imagini chiar și analfabților, fapt de care unii ca aceștia au

(Continuare în pag. a 2-a)

DR. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

SFINȚIREA MARELUI MIR LA CATEDRALA PATRIARHALĂ

Biserica Ortodoxă Română are printre îndatoririle sale de importanță capitală și pe aceea de a pregăti și sfinți Marele Mir, fără de care nu se poate săvîrși Taina Botezului, nu se pot tîrîsi bisericile și sfinți antimisele și nu pot fi primiți în creștinism cei veniți din alte credințe. Marele Mir este materia necesară săvîrșirii celei de a doua Sfînte

Taine: Taina Mirungerii, prin care se împărtășește celor botezați puterea și harul Sfîntului Duh, necesare pentru întărirea și creșterea lor în viața duhovnicească și în virtutea creștine. După cum este cunoscut, Sfîntii apostoli au socotit, potrivit învăță-

(Continuare în pag. a 2-a)

Georghe Vasilescu

VOLUNTARI TRANSILVĂNENI ÎN RĂZBOIUL PENTRU INDEPENDENȚĂ

Cauza libertății României, îmbrățișată de românii din toate provinciile, a făcut ca, în pofida persecuțiilor de tot felul, institute de autoritățile austro-ungare, sute și sute de voluntari din Brașov, Sibiu, Făgăraș, Timișoara, Oradea, Cluj, din Munții Apuseni, din localitățile județelor Alba, Hunedoara, Mureș și multe altele, să treacă granița și să lupte în războiul din 1877—1878. Înrolarea voluntarilor transilvăneni în armata României, în momentul hotărîtor al luptei pentru libertate, evidențiază convingerea că aceasta era calea spre realizarea unității naționale și dorința de a grăbi înfăptuirea acestui deziderat.

Documentele de epocă cuprind numeroase și concludente date în legătură cu plecarea unor români transilvăneni și bănățeni dincolo de Carpați, pentru a participa la războiul pentru independență. „Mulți tineri români, în cea mai mare parte studenți, venind din Transilvania prin Timișul de Sus — se arată în raportul Consulatului general austro-ungar din București, din 12 iunie 1877 — vin aici, în București, să se înroleze în armata română”.

Comandantul Cercului de recrutare din Sibiu, colonelul Toma de Gez, la 13 iunie 1877 aduce la cunoștința superiorilor că „unele persoane obligate la serviciul militar au trecut granița în mod nepermis”, în special din circumscripțiile Sălășe și Rășinari. Apoi, îngrijorat de starea de lucruri, ofițerul continua: „Aproape tot tineretul apt și obligat la serviciul militar caută să se sustragă (...) recrutării și prin aceasta serviciului militar, prin fugă în România”. Mai departe, el relatează că numărul neprezentatilor la recrutare din cele două circumscripții „a atins, la sfîrșitul lui mai a.c. cifra de 1.657 oameni, în timp ce din toate celelalte circumscripții ale acestui cerc de recrutare sînt în total 2.186 absenți, astfel că totalul se ridică la considerabila cifră de 3.843 absenți”.

Situația era asemănătoare și în celelalte județe din Transilvania și Banat. Autoritățile administrative și militare, lună de lună, raportau un număr tot mai mare de tineri nesupuși la recrutare sau încorporare.

Printre numeroșii voluntari ardeleni participanți la războiul pentru independență se numără foști ofițeri în armata austro-ungară, tineri intelectuali, funcționari, țărani, medici, farmaciști, surori de caritate și alți specialiști. Documentele vremii păstrează multe din numele acestora și vorbesc despre faptele de bărbăție și eroism săvîrșite de voluntarii ardeleni pe frontul antiotoman.

Din rîndurile celor ce s-au înrolat în cadrul armatei române și au luptat în războiul ruso-româno-turc din 1877—1878, a făcut parte bănăteanul căpitan Moise Grozea. El a participat la memorabilele lupte de la Grivița, în zilele de 27 și 30 august 1877. În Registrul istoric al Batalionului 2 vînători este consemnat că la data de 30 august „căpitanul Grozea le va arăta drumul — unităților din Gruparea comandată de colonelul Borănescu, și anume: Batalionul 2 vînători, un batalion din Regimentul 5 linie, un batalion din Regimentul 16 dorobanți și un batalion din Regimentul 14 dorobanți — și locul unde trebuie a ataca forțul Grivița nr. 1”. Iar mai departe, documentul consemnează: „La ora 3 după-amiază, trupele menite a ataca înaintară pe drumul indicat de căpitanul de stat major Grozea”. Pentru priceperea sa vitejească, cu care a condus Gruparea în luptă și comportarea sa vitejească, căpitanul Grozea a fost decorat cu ordinul „Steaua României”, medalia „Virtutea Militară”, ordinul rusesc „Sfînta Ana” și mai tîrziu înaintat la gradul de maior.

Un nume de voluntar mai puțin cunoscut este acela al căpitanului Constantin Șaguna, nepotul mitropolitului Andrei Șaguna. Acesta, după terminarea studiilor militare și avansarea la gradul de ofițer, s-a înrolat în armata franceză, unde a funcționat vreme de zece ani. Tînărul ardelen participă la războiul franco-prusac din 1870—1871, fiind grav rănit. Pe la începutul anului 1877, Constantin Șaguna demisionează din armata franceză și se prezintă la București, punîndu-se voluntar la dispoziția Ministerului de Război. Încadrat în rîndurile ostirii române, căpitanul Șaguna a luat parte la războiul pentru independență din 1877—1878, evidențindu-se prin cunoștințele și experiența sa bogată, dobîndite pe cîmpurile de bătălie din Apusul Europei.

Documentele vremii îl pomenesc pe sublocotenentul Stanciu din Vitea, voluntar în armata română, rănit în atacul de la Grivița, din 30 august 1877. Tot voluntari au fost și foștii elevi ai liceului din Blaj: Căluțiu, Artimon Pop, Petru Drăghici din Bobohalma. În consemnările sale, Dumitru D. Comșa din Sălășe amintește numele citorva consăteni, care au trecut munții și au intrat voluntari în armata română și anume: Nicolae Comșa, tînărul Sora (Sorescu) și doi frați din familia Peligrad.

(Continuare în pag. a 4-a)

Prof. Petru I. Dan

„CA UN STÎLP DE FOC CĂLĂTOR ÎN NOAPTE”

Se spune despre Georgehe Coșbuc că, în perioada petrecerilor sale la Sibiu (1887—1889), unde a lucrat ca redactor la Tribuna, părăsea adesea redacția pentru a cerceta satele din jur, încărcate de datini și ciocotind de viață românească. Ba mai mult, nu o dată putea fi înțîlnit pe la stînele din Munții Cibinului, unde asculta păsările ciobanilor, întîmplări diferite din viața lor și de care nu duceau lipsă, dar și doinele acestora, cîntate din fluier sau caval, care îi vor fi umplut de bună seamă sufletul și îi vor fi fecundat creația sa poetică.

Respirația și vibrațiile acestor jocuri însă o va surprinde ceva mai tîrziu, dar mult mai amplu chiar un fiu al acestor plajuri din marginea Sibinului, Octavian Goga, împintat și el adînc în seva vieții românești transilvănene și care va exprima cu alte cuvinte, mai răscolitoare și pe mai multe coarde, ceea ce atât de potrivit spusese Gh. Coșbuc:

„Sînt suflet din sufletul neamului meu
Și-i cînt bucuria și-amarul.”

Aceeași idee, dar, cum am spus, exprimată cu cuvinte mai ciocotitoare o întîlnim și în poezia „Rugăciune” a lui Octavian Goga, unde citim:

„In pieptul zbucumat de doruri
Eu simt ispitele cum sapă,
Cum vor să-mi turbure izvorul
Din care sufletul s-adapă.”

— 50 de ani de la
moartea lui
Octavian Goga —

Din valul lumii lor mă smulge
Și cu povața Ta-nteleaptă
În veci spre cei rămași în urmă,
Tu, Doamne, vîzul meu îndreaptă.

Alungă patimile mele,
Pe veci strigarea lor o frînge
Și de durerea altor inimi —
Învăț-mă pe mine a plînge.

Nu rostul meu, de-a pururi prădă
Ursitei mîstere și rele,
Că jalea unei lumi, Părinte,
Să plîngă în lacrimile mele.”

Într-adevăr, tripla asuprire de altădată a românilor transilvăneni: națională, socială și religioasă, pe care Octavian Goga a trăit-o din plin, a găsit în fiul preotului din Rășinari,

un protestatar îndrăzneț și tenace, asemenea stîncilor din munții sub sprînceana cărora i-a fost dat să vină pe lume și să-și peirească copilăria. O spune de altfel chiar el, cînd arată că a fost „toată vremea un revoltat pentru nedreptățile care loveau poporul. În continuu, precizează Oct. Goga, am trăit sub presiune, am protestat, m-am bătut, am scris poezii revoluționare”. Desigur că el a plătit nu o dată această îndrăzneală și revoltă, prin închisoare (la Budapesta, Seghedin etc.) și alte hăituieli, venite din partea stăpînitorilor de dinainte de 1918. Cu toate acestea Octavian Goga n-a fost un sovîin, pledînd pentru colaborarea dintre români și frații care conlocuiesc cu ei în Transilvania, prietenia sa cu marele poet maghiar Ady Endre fiind grăitoare în această privință.

Este consemnat undeva faptul că, în copilărie, aflîndu-se în preama satului Crăciunel, de unde se trăgea tatăl său, Goga a văzut cum o femeie, doborâtă de trudă și topită de arșita Soarelui, a încercat să-și potolească setea la un izvor, cînd vechiul boieresc a lovit-o cu biciul,

(Continuare în pag. a 2-a)

Arhid. Gh. Papuc

SFÎNTA SCRIPTURĂ ÎN BISERICA ORTODOXĂ

(Continuare din pag. 1-a)

fost privați acolo unde iocana a fost interzisă. Și nu erau puțini. Pictorii au fost predicatori. Pereții bisericilor au fost pagini de Scriptură. S-au ilustrat texte dintre cele mai diverse, atât din Vechiul cât și din Noul Testament, în mod firesc mai mult din Noul Testament: Iisus Pantocrator, Maica Domnului, Sf. Ioan Botezătorul, Nașterea Domnului, Botezul, Învierea etc. Au fost prezentate pe pereți sau pe icoane scene din viața Mântuitorului, vindicării, învierii din morți, au fost prezentate parabole. Aproape tot Noul Testament.

Dar și din Vechiul Testament: Sfântul Ilie urcând la cer, Enoh de asemenea, Ingerii la stejarul Mamvri, Iacov gata să-l înjunghie pe Isac, Rugul aprins, Moise cu tablele legii, Solomon împărțind dreptate, Adam și Eva, Alungarea din rai, proorocii, viziunea lui Iezechiel și a cimpului de oase care învie, Iona și chitul. Cele mai importante evenimente au apărut sub forma unor scene care au fost tot atâtea „lecturi” la îndemâna oricui.

Adunând toate acestea, din cărțile de cult și din iconografia mobilă sau din cea murală, obținem o Scriptură cu care nu știm în ce măsură ortodoxia ar putea fi egalată de cineva.

Romano-catolicii n-au cunoscut iconoclasmul ca în Răsărit. Dar n-au cunoscut nici iconodulia ca în Răsărit. Ei au portretizat, au făcut scene artistice, prea ornate, lipsite de sacral bizașului și, chiar dacă au ilustrat și Sfânta Scriptură, au supus-o mai mult rigorilor artei, decît sufletului pios, ca hrană duhovnicească. Poate că și de aici va fi venit și reacția protestantă iconoclastă din secolul al XVI-lea, socotind pictura întoarcere la idolatrie și reeditând exigențele și rigori vechi-testamentare. Ceea ce nu era tocmai inexact. E drept că iconografia apuseană a promovat arta, dar ajunsesse să se limiteze prea mult la artă.

Astăzi protestanții par a-și reconsidera atitudinea față de icoane, dar, interesant, cu atracție mai mare spre modul de expresie picturală bizantină! Deși mai puțin accesibil, simbolic și prefigurativ, totuși bizantinul e mai atractiv tocmai prin faptul că e mai spiritual.

Scriptura în ortodoxia de pretutindeni și în ortodoxia românească pînă azi e prezentă în viața Bisericii sub aceste trei moduri:

1. Cartea adică Biblia, din ce în ce mai tipărită. S-a ajuns la zeci de ediții sub formă completă și la un număr și mai mare sub formă de cărți, precum Psaltirea, Evangelia, Apostolul;
2. În textele de cult, precum am arătat mai înainte, și ne-ar trebui zeci de pagini ca să însemnăm toate slujbele în care sînt folosite textele Scripturii;
3. În iconografie.

Toate acestea se aud și se văd. Numai cine nu vrea nu le vede și nu le aude. Au trebuit spuse, deși pentru ortodocși sînt realități de toate zilele, numai pentru că mai sînt mulți din afara ortodoxiei care nu le știu.

Rămîn perplexi cînd îi se descoperă. Ele se descoperă însă prin intrarea în rîndul ortodoxă și în cadrul spiritualității ortodoxe cu interes și dorință de a vedea și auzi. Numai așa vom avansa în dialogul ecumenic, în cunoașterea reciprocă și în iubire. Este de la sine înțeles că asemenea recomandări sînt valabile și pentru ortodocșii care vor să înțeleagă spiritualitatea occidentală, cu tot ce are bun și frumos în ea.

Poate că un singur lucru ar mai trebui adăugat, în plus și în afara temei noastre, dar nu cu totul în afară. Ceea ce s-a petrecut și se mai petrece în Ortodoxie cu Sfânta Scriptură, se petrece și cu Sfânta Tradiție, cu majusculă, ca izvor de credință și evlavie. Adă în cult, cit și în iconografie și, desigur, și în nenumărate volume e prezentă și Sfânta Tradiție, cu Viețile Sfinților, cu chipurile lor, cu scene din performanțele lor în lupta împotriva patimilor, în trăirea sfințeniei și în cîștigarea virtuților. La acestea am mai putea adăuga arhitectura bisericească încercată de simboluri, menite să sugereze sacral și să-l coboare pe pămînt. Inventarul din interiorul bisericilor, vestimintele, ierurgile, crucea, lumînările s.a. sînt și ele tot atîtea mijloace care exprimă adevăruri din Sfânta Scriptură și din Sfânta Tradiție, principii și forme ale credinței și ale evlaviei creștine, ziditoare de suflet și mîngîietoare ale sufletului setos de desăvîșire și de comuniune cu Dumnezeu, din care izvorăsc temeiurile comuniunii cu oamenii.

În cele de mai sus am preferat să mergem spre sinteze și interpretări, mai mult decît spre informații și date istorico-statistice.

Celor care ar dori să intre în amănunte în legătură cu rolul și folosirea Sfintei Scripturi în Biserica Ortodoxă, în istorie și în prezent, ca și celor ce ar dori să știe exact care sînt textele folosite în cult, recomandăm cîteva lecturi care pot să le furnizeze o minimă, dar suficientă informație:

1. *Tipic bisericesc*, București, 1976.
 2. Arh. Silvestru Bălănescu, *Intrebuintarea Sfintei Scripturi în serviciul divin în Biserica creștină antică*, în rev. „Biserica Ortodoxă Română”, III, 1877.
 3. Dragomir Demetrescu, *Sfintele Scripturi în uzul liturgic*, în rev. „B.O.R.”, XXII, 1908, nr. 7.
 4. Pr. prof. Atanasie Negoiță, *Psaltirea în cultul Bisericii Ortodoxe*, București, 1940.
 5. Pr. prof. Ene Braniste, *Cultura ortodoxă ca mijloc de propovăduire a dreptei credințe*, în „Studii Teologice”, V, 1953, nr. 9-10.
- În mod special, pentru tabelul tuturor textelor din Vechiul și Noul Testament folosite și nefolosite în cultul ortodox, a se vedea lucrarea de mare minuțiozitate și exhaustivă cercetare:
6. Pr. drd. Neculai Dragomir, *Studiu istorico-liturgic privind textele biblice din cărțile de cult ale Bisericii Ortodoxe*, în „Studii Teologice”, XXXIII, 1981, nr. 3-4, p. 207-268.

Sfințirea Marelui Mir la Catedrala Patriarhală

(Continuare din pag. 1-a)

turii Mîntuitorului Iisus Hristos, că Taina Botezului prin apă nu este suficientă pentru intrarea în creștinism și pentru dobîndirea mîntuirii, ci ea trebuie completată și peccatului prin o doua Taină, care să dea celor botezați împărțirea Sfîntului Duh, pe care ei îl primiseră în chip văzut la Cincizecime. Deoarece, în vechime, semnul văzut al primirii oricărui dar spiritual era punerea mîinilor peste capul primitorului, Sfinții apostoli își puneau și ei, la început, mîinile peste capul noilor creștini, întărind astfel botezul lor și împărțirea Duhului celui de viață dătător, chiar și atunci cînd botezul îl săvîșiseră alții. Mai tîrziu, Sfinții apostoli au înlocuit punerea mîinilor ca semn văzut al săvîșirii celei de a doua Taine, prin ungerea celor botezați cu untdelemn sfințit, mai ales că cei ce credeau în Hristos, care însemnă „uns”, au luat numele de creștini, adică „unși” sau aleșii credinței celei noi. Numărul creștinilor sporind mereu, Sfinții apostoli nu mai puteau fi ei înșiși peste tot și au încredințat această misiune urmașilor lor la conducerea primelor comunități creștine, adică episcopilor și apoi și preoților pînă în ziua de astăzi.

Este îndeobște cunoscut că Sfințul Mir se face din untdelemn de mîșline amestecat cu vin curat și cu multe și felurite balsamuri, esențe și arome, în număr de 38, cele mai multe fiind produsul unor arbuști și plante care cresc în Orient. După tradiția statornică de veacuri în Biserica Ortodoxă, amestecul acestor balsamuri, mirodenii și esențe, care intră în componența Marelui Mir, alături de untdelemn și vin, se pregătește și se fierbe cu o rînduială solemnă, constînd dintr-o serie de slujbe religioase care se oficiază în Săptămîna Patimilor, începînd din sîmbăta Florilor, fiind apoi sfințit de către soborul tuturor mitropoliților și episcopilor din țară, în frunte cu Întîistătorul Bisericii, în Joia aceleiași săptămîni, la Liturgia Sfințului Vasile cel Mare, preschimbîndu-se în Marelui Mir, după care se împarte, prin mitropolii și episcopii, tuturor bisericilor spre a fi folosit de către episcopii la sfințirea bisericilor și antimiselor și de către preoții la Taina Mirungerii.

Sfințirea Marelui Mir se săvîșește în Sfînta și Marea Joi, la liturgia

care se oficia în vechime, seara, după vecernie, pentru că, pe de o parte, cu o zi mai înainte se face pomenirea femeii celei păcătoase care a uns cu mir de mult preț picioarele Domnului și pe de altă parte, pentru că actul sfințirii strînge în jurul sfințului altar pe arhierii, ca odinioară pe Sfinții apostoli în jurul Mîntuitorului și al mesei de la Cina cea de Taină, care se prăznuiește în această sfințită și mare zi și la care Domnul a investit pe Sfinții Săi ucenici cu puterea preoției, dîndu-le porunca a săvîșiri necurmat în Biserica creștină, ei și urmașii lor, slujba liturgică, în amintirea Patimilor și a Jertfei Sale pentru mîntuirea oamenilor.

Prin mulțimea și varietatea componentelor din care este alcătuit, Marelui Mir simbolizează mulțimea și felurile darurilor și a puterilor Sfințului Duh, care pune în lucrare diferitele virtuți creștine. Marelui Mir este, în același timp, semnul și pecetea lui Hristos, care face dintr-insul o pavăză duhovnicească a trupului și mîntuirea sufletului.

Pînă la o vreme, dreptul de a pregăti și sfinți Marelui Mir în creștinătatea ortodoxă îl păstrase pentru sine Patriarhul ecumenic de la Constantinopol, care îl împărțea apoi tuturor Bisericilor Ortodoxe naționale ce stăteau sub autoritatea canonică a Patriarhiei Ecumenice. Pe măsură ce Bisericele Ortodoxe naționale și-au dobîndit autocefalia, adică neatîrînarea de Patriarhia din Constantinopol și o dată cu aceasta puterea de a se conduce de sine stătător, ele au căpătat și dreptul de a-și sfinți singure Marelui Mir, necesar pentru nevoile proprii. Deci, sfințirea Marelui Mir constituie una din formele de manifestare a autocefalității Bisericii Ortodoxe, fiind o lucrare religioasă de importanță deosebită, care se săvîșește, după împrejurări, la anumite intervale mai lungi sau mai scurte de timp.

Anul acesta, în ziua de joi 7 aprilie, s-a săvîșit, în Catedrala patriarhală din București, pentru a 16-a oară sfințirea Marelui Mir în Biserica noastră și pentru prima dată în timpul arhiepiscopiei Prea Fericitului Patriarh Teoctist.

Potrivit rînduielilor tradiționale ale Ortodoxiei, sfințirea Marelui Mir a fost săvîșită și de această dată de către membrii Sfințului Sinod, în frunte cu Prea Fericitul Patriarh Teoctist, în cadrul Liturghiei Sfințului Vasile cel Mare din Joia

Săptămîni Patimilor, după ce s-a efectuat în prealabil amestecarea și fierberea numeroaselor balsamuri, mirodenii și esențe care intră în compoziția materiei Sfințului Mir alături de untdelemn și vin și care s-au fier, după anumite rînduiri, în primele trei zile din Săptămîna Patimilor la paraclisul mănăstirii Antim din București.

Rituaul sfințirii apei a fost oficiat în ziua de 4 aprilie de către I.P.S. Mitropolit Nestor al Olteniei, P.S. Episcop Roman Ialomiteanul, vicarul Arhiepiscopiei Bucureștilor și P.S. Arhieru Gherasim Hunedoreanul, împreună cu un sobor de preoți și diaconi de la Catedrala patriarhală. Pregătirea și fierberea mirodeniilor a continuat luni, marți și miercuri în Săptămîna Patimilor, după rînduiala tipiconală, de către preoți și diaconi anume stabiliți.

În Joia Mare, 7 aprilie, la orele 9 dimineața, soborul arhierilor, în frunte cu Prea Fericitul Patriarh Teoctist, învesmîntați în odăjdii și înconjurați de consilierii din Administrația Patriarhală și Arhiepiscopia Bucureștilor, de preoți și diaconi, a pornit în procesiune solemnă din Palatul patriarhal și a intrat în Catedrală pentru a săvîși Liturgia Sfințului Vasile cel Mare și sfințirea Marelui Mir, unde așteptau profesori de la Institutul și Seminarul teologic din București, călugări și călugărițe, studenți teologi și elevi seminarisți, precum și un mare număr de credincioși veniți la această importantă solemnitate bisericească.

La sfîrșitul Sfinței Liturghii în cadrul căreia a avut loc și sfințirea Marelui Mir și a sfințirii lui în viața religioasă a creștinilor ortodocși.

După slujba, Prea Fericitul Patriarh Teoctist a împărțit arhierestii binecuvîntări tuturor credincioșilor aflați în Catedrală, dintre care unii s-au învrednicit de primirea Tainei Sfinței Cuminecături. După aceea, vasele cu Sfințul Mir au fost duse în paraclisul Palatului patriarhal, unde s-a oficiat un polihroniu pentru Prea Fericitul Patriarh Teoctist și pentru înaltul sobor de arhierii. Apoi, într-un cadru solemn, membrii Sfințului Sinod au semnat un act sinodal oficial înscris pentru aducere-aminte în Condaica Sfințată a Patriarhiei.

ASTRA (1861—1950), ASOCIAȚIUNEA TRANSILVANA PENTRU LITERATURA ROMÂNĂ ȘI CULTURA POPORULUI ROMÂN, 125 de ani de la înființare, Sibiu, 1987

De curînd s-a tipărit un volum omagial dedicat aniversării a 125 de ani de la fondarea Asociației transilvane pentru literatura română și cultura poporului român (Astra), conținînd comunicările susținute cu prilejul unei sesiuni organizate la Sibiu, în august 1986, sub auspiciile Academiei R.S.R., Secția de științe istorice și Societatea de Științe Filologice, Filiala Sibiu. În cadrul culturii românești, Astra ocupă un loc aparte, impunîndu-se ca cea mai importantă societate culturală de dincoace de Carpați, care pînă la 1 Decembrie 1918 a reprezentat simbolul solidarității românești, unitatea sufleteană fiind obiectivul fundamental urmărit cu perseverență de-a lungul timpului.

În privința cuprinsului, volumul conține o tematică variată (unitate spirituală, legături cu societăți cultu-

rale, personalități ale Astei, tipărituri, despărțiminte, cultură de masă, patrimoniu, organizare, științe naturii, bibliotecă, însumînd peste 50 de comunicări redactate la un înalt nivel științific.

Bazîndu-se pe o riguroasă documentare arhivistică și bibliografică, mitropolitul Antonie Plămădeală în comunicarea Astra-cititorii și cititorile ei prezintă noi precizări cu privire la fondarea așezămîntului, reliefind rolul juristului Ioan Cavalier de Puscariu la înființarea Astei și aportul său la elaborarea statutului. În continuare scoate în evidență meritul personalităților în frunte cu arhierul Andrei Șaguna, primul președinte, apoi G. Barițiu, T. Cipariu, Gavril Munteanu, P. Vasile, I. Micu Moldovan, Andrei Băresanu, Octavian Goga ce-au asigurat desfășurarea în bune condițiuni a activităților, precum și

ctitorile mai însemnate: bibliotecă, muzeu, Școala civilă de fete, despărțimintele și altele. În încheiere subliniază contribuția poporului la fondarea Astei. „Cîtorul cel mare și adevărat al Asociației, în 1861, a fost poporul român din Transilvania, care a înfăptuit-o, iar cea mai mare dintre ctitoriile ei, ctitoria urmărită cu înțelepciune, răbdare, pasiune, perseverență și jertfă a fost Marea Unire de la 1 Decembrie 1918”.

Academicianul Ștefan Pascu în comunicarea Rolul național-cultural al Astei subliniază imbinarea naționalului cu culturalul, această îngemănare constituînd „coloana vertebrală a întregii activități a Astei”. Per aspera ad astram a fost idealul Asociației transilvane, la atingerea căruia au colaborat cu toți indiferent de apartenența socială, de la opinică pînă la vîlădică.

O primă jertfă în lupta desfășurată pentru realizarea dezideratului național a fost aviatorul Aurel Vlaicu, care

(Continuare în pag. a 4-a) Mihai Sofronie

I.P.S. Arhiepiscop Dr. ANTIM NICA octogenar

Statornic-a Psalmistul biblic viața pămîntească a omului la șaptezeci de ani Cu o preungire pînă la optzeci, pentru „cei mai în putere” (Ps. 89, 10-11). Dar și acest hotar poate avea depășiri, în așa-zisa „vîrstă patriarhală”...

Înalt Prea Sfințitul Dr. Antim Nica, Arhiepiscopul Tomisului și Dunării de Jos (născut la 24 februarie 1908), a ajuns și a pășit în vîrsta venerabilă. Acest prag de apoteoză constituie mărturie certă a unei hărăziri cu viață lungă din partea „Vieții rului bunătaților și Dătătorului de viață” și, totodată, o împrejurare binecuvîntată de aniversare festivă, jubiliară, de sărbătorire.

A fost sărbătorit în ziua de 20 februarie 1988, la Galați, reședința Arhiepiscopului Tomisului și Dunării de Jos, la aniversarea octogenatului adăugîndu-se și împlinirea a 44 de ani de slujire arhierescă, precum și 15 ani de arhiepiscopie.

Au participat: Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Dr. Nestor Vornicescu al Olteniei, delegat al Prea Fericitului Patriarh Teoctist și al Sfințului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, Domnul Director Leon Toader, reprezentant Departamentul Cultelor, Prea Sfințitul Episcop-vicar Lucian Tomitanul, P. C. Pr. Constantin Părvu, vicar patriarhal administrativ, sfetnic și colaborator de la Centrul Arhiepiscopesc, protierei și stăreții din eparchie, personalul de la Centrul eparhial, preoți, invitați, public numeros...

La ora 9 s-a oficiat, în Catedrala arhiepiscopală, Sf. Liturghie, de către I.P.S. Mitropolit Nestor, asistat de un sobor de preoți și diaconi, urmată de Te-Deum, cu răspunsurile date de corala catedralei. A vorbit I.P.S. Mitropolit Nestor, care a arătat, documentat, calitățile și meritele personale ale I.P.S. Arhiepiscop Dr. Antim Nica, dovedite printr-o bogată activitate pastorală, socială, culturală și cetățenească-patriotică. I-a urat sănătate deplină, vigoare și activitate rodnică, în mulți ani de viață blagoslovită în continuare, spre cumnă nonagenatului. I-a înmînat, din

partea Prea Fericitului Patriarh Teoctist, dar și semn de dragoste și prețuire, o icoană a Maicii Domnului și un buchet de flori.

A răspuns Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Antim, vădit emoționat, cu mulțumiri, în primul rînd către „Prea Bunul Părinte Ceresc”, apoi către Prea Fericitul Patriarh Teoctist, I. P. S. Mitropolit Nestor, tuturor participanților... pentru prezență, sentimente și urări.

S-a trecut în sala de festivități a Centrului eparhial, unde s-a desfășurat adunarea festivă, organizată de Arhiepiscopie.

A deschis-o, cu o alocuțiune protocolară, P. C. Prot. Ștefan Gușă, vicar administrativ. Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nestor a citit Scrisoarea omagială a Sfințului Sinod și semnata de Prea Fericitul Patriarh Teoctist, adresată Înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop Antim, cu acest prilej jubiliar, și i-a oferit sărbătoritului un portret al Prea Fericitului Patriarh Teoctist, cu dedicație autografă, și un frumos Album.

Domnul Director Leon Toader a transmis, din partea Departamentului Cultelor, un mesaj cu felicitări, aprecieri elogioase și urări convenite de sănătate, viață îndelungată și împliniri fericite. Înaltului Ierarh, teolog erudit, patriot și cetățean.

Au vorbit, P. C. Arhim. Ieronim Motoc, fost vicar administrativ, și P. C. Pr. Eugen Drăgoi, consilier cultural.

A răspuns I.P.S. Arhiepiscop Dr. Antim Nica, cu o cuvîntare cuprinzătoare, cu referiri autobiografice, la părinții săi, la dragostea și strădania lor eroică de a crește 12 (doisprezece) copii, cîți au fost; la satul natal răzășesc, cu tradiții străvechi; la biserica de lemn, în care a primit botezul și flacăra credinței; la profesorii din Seminar și Facultatea Teologică (a pomenit nominal pe „marele teolog și scriitor Gala Galaction); la vîlădicii cu care a colaborat și s-a instruit de la ei (cîntărilor Tit Sîmedrea și Patriarhul Iustinian Marina); la Ierarhii eparhioți precedenți (Melhisedec-Ștefănescu, Iosif Gheorghian, Partenie Clinceni, Pimen Gheorgescu, Nifon Niculescu, Iacob Antonovici, Cosma Petrovici, Chesarie Păunescu); s-a referit la meaguriile istorice dunărene și tomitane, pe care le-a îndrăgit și le prețuiește în chip deosebit, pentru vechimea și continuitatea vieții creștine și românești de pe ele, pentru comoriile lor de mărturie arheologice, pentru credința și căldura sufleteană a clerului și credincioșilor...

Au urmat: vizionarea unui film, de scurt metraj, documentar de la festivitățile (din noiembrie 1975) de proclamare a Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos; vizitarea unei expoziții de fotografii și documente, deschiderea pinacotelei eparhiale, cu tablouri și galeria de portrete ale Ierarhilor eparhioți și mai multor ortodocși români.

La agapa festivă au toastat: P.S. Episcop-vicar Lucian Tomitanul, P. C. Pr. Vicar Patriarhal administrativ Constantin Părvu, prof. Costică Buiștu, membru delegat eparhial în Adunarea Națională Bisericească, P. C. Pr. Igor Jechiu fost Consilier Cultural, P. C. Protieru Mihai Gherghie-Babadag, P. C. Pr. Tudorel Popa, responsabilul catedralei.

În încheiere, a vorbit I.P.S. Arhiepiscop Antim, mulțumind încă odată tuturor celor prezenți la sărbătorirea I. P. S. Sale.

Pr. Gh. C.

„Ca un stîlp de foc”

(Continuare din pag. 1-a)

întimplare care va genera mai tîrziu poezia „Clăcașii”, acești... „oșteni fără nume”

Ce duc războiul mare al tuturor.

Eu le vedeam înșiruirea lungă De mucenici nerăspîdîți ai pînii, Cei logodiți de veacuri cu durerea, Căzînd încet în bulgării țărîni...

Ca în epoca solavagistă, este știut acest lucru, în ochii multor stăpîni de atîdată — o spune și Goga, în unele articole, iar acest adevăr s-a resimțit și în timpul ocupației horthyste a Transilvaniei de Nord — românul, „valahul”, era disprețuit într-un mod strigător la cer, ba adesea nici nu era socotit om, ci simplu animal de muncă.

„Așa domol te poartă firea, Căci ducе undă-ți gînditoare: Durerea unui neam ce așteaptă De mult o dreaptă sărbătoare” —

spune Oct. Goga în „Oitul”, „dreapta sărbătoare” constituînd unirea Transilvaniei cu România, „visul neîmplinit”, dorință care de asemenea a ocupat un loc central în versurile poetului. În timpul primului război mondial, cînd acest vis s-a împlinit, Oct. Goga a desfășurat o intensă activitate, atît pe plan diplomatic, cît și de încurajare a soldaților, care luptau cu arma în mînă împotriva cotropitorilor, cu deosebire în singeroasa, dar eroică vară a lui 1917 (a se vedea: Octavian Goga, *Ne învață Mărășeștii*, Iași 1984), în spatele marului act al unirii tuturor românilor afindu-se „riuri de lacrimi și de sînge”, cum va arăta el la Paris în noiembrie 1918.

Petrecîndu-și copilăria și anii tineretii la umbra Munților Cîbirului și în mijlocul ciobanilor din Mărginimea Sibiului, Oct. Goga, ca orice poet, a fost sensibil totodată și la frumusețile firii inconjurătoare: „La noi sînt codri verzi de brad / Si cîmpuri de mătăasă” (Noi), cît și la bogăția sufleteană a poporului: „Ceată nesfîrșită, eroi veniți la mine / La soborul vostru mincea mea cu lege / Taine de zapise, rosturi din

hrisoave” (Voi veniți la mine). Așa se face că după apariția primelor volume ale lui Oct. Goga, criticul I. Chendi vorbea despre Goga în cuvinte ca acestea: „Dragii mei cititori, închinăți-vă înaintea acestui nume. Bucurați-vă cu mine că aveți iarăși un poet mare și citiți-i creațiunile, smulse din frumosul și bogatul suflet”.

Ca fiu de preot și cu urechea la vibrațiile pămîntului nostru străbun, Oct. Goga a fost legat profund și de „bătrîneasca și cinstita și curata noastră Lege”, credința ortodoxă, pe care, înțelegîndu-i rostul înalt, a caracterizat-o atît de minunat. Mărturisește de altfel acest lucru și cu alte multe prilejuri. „Focul mare al dragostei de Lege / ... prin potopul veacurilor negre / Ne-a luminat cărările pribege” spune el în poezia „Dascălul”. De aceea, „nu-i păcat mai mare / Decît să-ți lezezi Legea ta” (Străinul), versuri care au pentru noi, ca filii ai Bisericii, o adîncă actualitate.

Tot în această ordine de idei este demn de reținut și faptul că, la împlinirea, în 1923, a 50 de ani de la adormirea în Domnul a marelui și pururea pomenitului mitropolit Andrei Șaguna, la mormîntul său de la Rășinari au avut loc mari festivități, în cadrul cărora a luat cuvîntul și Octavian Goga. Asemănîndu-l cu Moise, care și-a condus poporul prin pustie spre limanurile unor noi săpuniri, O. Goga îl prezenta pe Șaguna drept „omul care a realizat cele mai mari binefaceri pe seama acestui colț de pămînt”, subliniind totodată: „Sînt cruci al căror înțeles străluceste departe ca un stîlp de foc cădător în noapte; sînt crucile risipitorilor de suflet ce au ocrotit o idee și au lăsat-o moștenire spre binele altora”.

Încetînd aceste cîteva gînduri închinăte bardului de la Rășinari, la împlinirea, în 7 mai 1988, a 50 de ani de la trecerea sa pe celălalt tărîm, putem spune că și el, prin opera din prima parte a vieții sale mai ales, a fost pentru obștea românească din Transilvania asemenea „unui stîlp de foc”, care a polarizat, în beznă atîtor oprîmări, energiile obștești spre marile ideal al fărîririi unității noastre de stat, realizată pentru totdeauna la 1 Decembrie 1918.

INTERVIU cu DI. DUNCAN SHAW, Moderatorul Bisericii Scoției

La invitația Bisericii Ortodoxe Române, s-a aflat în vizită în țara noastră, între 18-25 aprilie 1988, Dl. Duncan Shaw, Moderatorul Bisericii Scoției - Edinburg. Oaspetele a vizitat unele unități bisericesti din București precum: Seminarul și Institutul Teologic, Tipografia Institutului Biblic și de Misiune, biserici noi sau dintre cele translate, precum și unele zone nou amenajate ale capitalei. A vizitat apoi mănăstirile din împrejurimile Bucureștilor: Cernica, Pasărea, Căldărușani, Tigănești.

A fost primit de către Dl. Albert Klein, Episcop al Episcopiei Evanghelice C. A. din Sibiu, la reședința acestuia. Alte obiective vizitate în Arhiepiscopia Sibiului au fost: mănăstirea „Brincoveanu” de la Simbăta de Sus, cu complexul nou de clădiri ce se amenajează aici, biserica nouă din Cisnădie și parohia Sibiului, cu muzeul de icoane pe sticlă.

INTREBARE: Ați poposit de mai multe ori pe meleagurile românești. V-am ruga să binevoii să arăta care sînt impresiile Dv. asupra țării noastre și asupra vieții religioase din România.

RĂSPUNS: În mod firesc un prim lucru care trebuie spus în această privință este felul în care, în decursul anilor, Bisericile din România au învățat unele de la altele precum și buna și crescîndă înțelegere care există între Biserică și aceasta se vede nu numai în discuțiile teologice și în întrunirile ecumenice ce le aveți, ci și în relațiile personale care există între ierarhii, clericii și credincioșii acestor Biserici, ceea ce este un fapt binevenit.

Se vede, apoi, și felul în care Bisericile se dezvoltă din punct de vedere teologic. Vreau să spun că în toate cele trei Biserici pe care le cunosc mai bine: ortodoxă, luterană și reformată, există cu siguranță un profil sporit în educația teologică și o cunoaștere mai profundă despre ceea ce se realizează în domeniile cercetării teologice, ceea ce este un fapt de excepțională importanță.

Al doilea lucru pe care aș dori să-l spun ar fi că este bine să vezi că tuturor Bisericilor li se dă posibilitatea, în diferite feluri, de a îmbunătăți structura și condiția lor. Am fost mult impresionat de numărul mare de biserici renovate, refăcute și reconstruite. Cred că acestea sînt indicii ale unui atașament față de credința creștină a unui mare număr de oameni din țara Dv. Și aceasta cred că este de bun augur pentru viitor.

INTREBARE: Vizitați România îndată după sărbătoarea cea mai mare a creștinătății, Sf. Paști. Am fi bucuroși să cunoaștem în ce măsură ați simțit manifestându-se încă, în comunitățile și locurile pe care le-ați vizitat, atmosfera de bucurie a Învierii Domnului.

RĂSPUNS: Eu personal consider că nu poate fi separată Învierea de Înălțare. De aceea, pînă la Înălțare, bucuria Paștilor nu se stinge. Paștile sînt nu numai un triumf asupra morții ci și împlinirea finală a scopului lui Dumnezeu pentru întreaga creație, care scop urmează să se realizeze. Din vizitele efectuate în alte țări, cât și cu prilejul vizitei în țara Dv. am reținut că există o dorință și o preocupare a credincioșilor nu numai de învierea lor personală, legată de Învierea Domnului, dar și o așteptare în legătură cu însuși evenimentul istoriei umane, adică o speranță de înălțare, de progres și desăvîșire a ființei umane și a condiției sale în această lume, pentru că noi gîndim învierea ca ridicare din morți, dar la fel cînd gîndim la Iisus Hristos ca Domn al istoriei, ne gîndim că în toate evenimentele care au loc există un sens al așteptării, al speranței spre mai bine. De aceea credem că lucrurile care se întîmplă acum în lume sînt în unele privințe legate nu numai de învierea noastră personală ci și de deplinătatea Evangheliei pentru întreaga lume și de înaintarea treptată către telurile lui Dumnezeu care pot fi manifestate în lumea de astăzi.

INTREBARE: De mai mulți ani activați în Mișcarea Ecumenică, în special în cadrul Conferinței Bisericilor Europene, fiind pînă de curînd membru al Comitetului Consultativ al acesteia. V-am ruga să binevoii să arăta care sînt, după părerea Dv., principalele realizări ale acestei organizații ecumenice.

RĂSPUNS: Cred că, în primul rînd, ea a adus la un loc oameni din întreaga Europă, atît din Răsărit cît și din Apus și ne-a făcut să ne dăm seama de moștenirea noastră comună, de fondul nostru creștin și că, în ciuda diferitelor noastre identități eclesiastice, trebuie să existe o preocupătoare angajare pentru viitorul Europei. La fel ne-a ajutat să ne dăm seama de o serie de rezultate pozitive obținute pînă în prezent în eforturile noastre comune spre unitate, precum și de unele greșeli pe care le-am făcut și din care putem învăța.

INTREBARE: În calitate de Moderator al Bisericii Scoției, vă rugăm să binevoii să arăta cum vedeți legăturile ecumenice dintre Biserica Dv. și Biserica Ortodoxă Română și perspectiva lor de viitor.

RĂSPUNS: Întrebarea Dv. se referă la experiența pe care am avut-o pînă acum, ca și la perspectiva de viitor. În ce ne privește, relațiile cu Biserica Ortodoxă Română vizează, probabil, trei zone foarte distincte. Prima zonă este a relațiilor noastre reciproce ca două Biserici foarte importante în cadrul propriilor noastre confesiuni. Biserica Ortodoxă Română este, cu siguranță, una din cele mai mari din Europa. La fel putem spune și despre Biserica Scoției că este cea mai mare Biserică Reformată de pe continentul nostru. Și unii și alții sîntem Biserici naționale. În sensul că ne simțim responsabili pentru fiecare om din țara noastră pe care căutăm să-l ajutăm să rămînă în unitatea de credință a propriei sale Biserici și să nu o părăsească spre a deveni membru al altei Biserici. În altă privință, înțelegem că sîntem Biserici naționale și prin aceea că pornim de la o bază comună în slujirea de către noi a întregului popor. Și aceasta este o dimensiune foarte importantă pentru că este foarte necesar pentru noi ca membri ai Bisericilor universale să avem și să adîncim această legătură directă cu propriul popor din care facem parte.

A doua zonă este, desigur, a discuțiilor ortodoxe-reformate, pe teme teologice la care participăm și unii și alții. Este desigur necesar ca Bisericile noastre să se întîlnească în cadrul dialogului bilateral, să ne arătăm preocupări de a învăța unii de la alții, de a ne împărtăși unii altora idei teologice și să depășim neînțelegerile care se pot ivi. Dar este important ca aceste legături dintre cele două Biserici ale noastre să continue și la un nivel personal, prin contacte directe între reprezentanții fiecărei Biserici.

Și în sfîrșit, a treia zonă este aceea a educației religioase a credincioșilor noștri. În vremea noastră mass-media este în mare măsură laică și aceasta atît

(Continuare în pag. a 4-a)

REFLECȚII BIBLICE

Portretul și faptele „Mesagerului Păcii” în viziunea Ps. 120

I. Considerații generale

Nici o carte a Bibliei nu conține mai multă bogăție de idei, experiență de viață, trăire religioasă intensă, precum și meditație profundă asupra Adevărului Divin decît ne oferă Cartea Psalmilor. Fiecare din cei 150 de psalmi constituie tot atîtea momente de trăire cotidiană dăruită lui Dumnezeu. Psalmii sînt în același timp și o oglindă a năzuințelor omului spre Bine, Frumos și Adevăr, a speranțelor sale niciodată dezamăgite, a încrederei sale izvorite dintr-o credință vie, a aspirațiilor sale de libertate și slujire, a atașamentului său reverențios față de Creator și creație. Cartea Psalmilor este prin tematica sa cea mai complexă, iar prin formele de exprimare cea mai variată. Devotamentul față de Templu și Cetatea Sfîntă, recunoștința față de Dumnezeu Creator și Eliberator, căutarea adevărului, dragostea pentru natură și frumusețile ei, respectul datorat omului și faptelor sale, coborîrea în tainele vieții și ale morții, sentimentul bucuriei și al solidarității fratere, iubirea pămîntului natal, simțămîntele de religiozitate trăite, precum și speranța într-o lume a dreptății mesianice și binecuvîntată de Dumnezeu, sînt doar cîteva din temele dragi psalmistului. Cel ce răsfoiește Cartea Psalmilor nu poate să nu fie impresionat de tinuta poetică a acestor adevărate „bijuterii literare” ale Bibliei în care se reîntînesc deopotrivă forma ininică sau de rugă, lamentația sau doxologia, elegia sau cîntul de mulțumire. Fiecare dintre noi ne regăsim în psalmi cu speranțele și griile noastre de fiecare zi, cu dorințele și deziluziile proprii, dar și cu încrederea că șansa izbînzii este întotdeauna de partea celui ce crede. Ca oameni ai credinței ne regăsim deosemena în psalmi și pentru faptul că soluțiile propuse de ei sînt în realitate rodul unei experiențe religioase îndelungate și ale unui dialog continuu și tainic cu Divinitatea.

Biserica, călăuză iubitoare a fiilor săi spre Cel Veșnic, și-a însușit dintru început psalmii preluîndu-i ca rugăciune a ei. Prin psalmi comunitatea creștină intră în dialog cu Creatorul, recunoscîndu-și neputința și nimicnicia proprie în fața izvorului veșnic de har și lumină. În psalmi este Dumnezeu cel care vorbește, iar omul atît în clipele de restricție, cît și în cele de bucurie, ascultă, meditează, învață. Pildă ne-a dat în acest sens însuși Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, care deseori pe parcursul vieții sale publice s-a rugat recitînd psalmi, pildă ne-a lăsat de asemenea apostolii și primii creștini din comunitatea de la Ierusalim, așa cum ne dă mărturie cartea Faptelor Apostolilor.

II. Poziția Ps. 120 în Psaltire

Prezentul articol a ales ca obiect de reflecție textul Ps 120, psalm care este deosebit de sugestiv atît datorită poziției sale în Psaltire, cît și tematicii abordate. Ps 120 (în versiunea greacă a Septuagintei este numerotat 119) este primul dintr-un șir de 15 psalmi care formează un corp textual bine delimitat. Septuaginta și Vulgata confirmă acest lucru definind acești psalmi ca fiind „cîntări ale treptelor”. o aluzie evidentă la treptele pe care pelerinul le urca înainte de a ajunge sus la Templul din Ierusalim.

Tematica psalmului este deosebit de simplă, el prezintă succint itinerariul celui ce caută pacea. Privit în sens invers, adică plecînd de la final spre versetele de început, metoda pe care o vom aplica și noi în prezentul articol, psalmul relevă într-un crescendo izbitor dificultățile reale și lupta lăuntrică a omului angajat să devină mesager al păcii printre semenii săi. Văzut în această perspectivă, psalmul în studiu devine un autentic abecedar de Teologie practică ce-l cheamă pe cititor la un examen de conștiință și la un dialog sincer cu

sine însuși: „oare sînt și eu un mesager al păcii?” (cfr. v. 7a).

III. Cîntarea treptelor

- 1. În neliniștea mea am strigat către Domnul, iar El m-a ascultat.
2. Doamne, scapă sufletul meu de buzele mincinoase și de limba vicleană.
3. Ce-ți va da, ce-ți va folosi, tu limbă amăgitoare?
4. Săgeții de luptător ascuțite în jeric de ienupăr!
5. Vai mie, căci locuiesc în Mesec și zăbovesc în curțile din Chedar.
6. Prea mult a pribegit ființa mea cu cei ce urăsc pacea!
7. Eu vestesc pacea, cînd însă eu vorbesc, ei caută războiul!

IV. Analiza exegetică

Psalmistul rupt în mod voit „de cei ce urăsc pacea” (v. 6b) trăiește o situație de viață ostilă: „în neliniștea mea strig către Domnul” (v. 1). Ieșirea din această situație va fi desigur anevoioasă, psalmistul însă este convins că după vremea de pribegie (v. 6), el își va realiza idealul său de viață devenind un instrument al păcii printre oameni: „eu voi vesti pacea” (v. 7a). Pacea la care năzuiește el este opusul evident al războiului care ucide, al urii care dezbină și al răutății care sufocă. Pacea dorită de psalmist este înainte de toate un dar divin, un element de fraternitate umană, un izvor de bucurie personală și de prosperitate națională. Psalmistul este convins că sus la Ierusalim, Cetatea aleasă de Mesia, va găsi în sfîrșit ceea ce sufletul său, secătuit de pieri, caută de atîta vreme.

Perigrinările prin tînutul Mesec sau așteptarea în curțile din Chedar nu i-au frînat avîntul. Semnificativ este faptul că Septuaginta și mai tîrziu Vulgata au substituit termenul propriu Mesec din originalul ebraic cu verbul „a prelungi” obținîndu-se următoarea traducere: „șederea mea s-a prelungit” (v. 5). Această traducere definește și mai bine natura „pribegiei” la care este supus psalmistul. Este vorba în realitate de un simțămînt de rătăcire personală, de emigrare nefericită și forțată în care însă psalmistul învață cît de prețioasă este pacea ca forță eliberatoare a omului. În căutarea adevăratei păci, exilul pămîntesc îi purifică ființa (cfr. termenul ebraic nași din v. 2) și-l pregătește să depășească toate obstacolele posibile în calea păcii. Fierul adică „săgețile” și focul adică „jericul” (v. 4) se unesc pentru a semăna moartea, psalmistul însă rămîne neclintit în atitudinea sa, convins fiind că Dumnezeu este de partea lui. La fel și „limbile amăgitoare” (v. 3) sau „buzele mincinoase” (v. 2), cele care doar aparent vestesc pacea, nu-l derutează din calea sa. Drumul păcii are o singură direcție, el duce la Dumnezeu, de unde și strigătul încrezător al psalmistului: „eu către Domnul strig, iar El m-a ascultat” (v. 1). Mesagerul adevăratei păci își are sufletul curat și inima deschisă, el este partizanul dreptății, apărătorul adevărului și propovăditorul libertății; aceste trei elemente sînt componentele fundamentale ale noțiunii biblice de pace. Strigătul psalmistului își primește răspunsul așteptat, în timp ce „neliniștea” inițială se transformă într-un act eliberator atît de „buzele mincinoase”, cît și de „limbile amăgitoare”. Experiența trăită de psalmist devine astfel pilduitoare pentru semenii săi și o referință obligatorie pentru toate timpurile și toate generațiile, deoarece în ea se ascunde un adevăr de viață mereu valabil. Marile

Raporturi istorice, etnice și demografice în Transilvania (IV)

O rază de speranță pentru românii transilvăneni a adus-o Mihai Viteazul în timpul marii sale înfăptuiri din 1599-1600, prima unire a celor trei țări române. Marele domn a văzut în Transilvania un pămînt strămoșesc strîns legat de celelalte țări române. Făurirea sub sceptrul său a statului unitar centralizat a marcat punctul culminant al unui vast și îndelungat proces istoric de reconstituire a unității politice românești în vatra vechii Dacii.

Marele act istoric de unire a celor trei țări românești, chiar dacă atunci n-a putut dura pentru că nici condițiile interne nu erau împlinite, iar cele externe au fost nefavorabile, a înflăcărat de-a lungul secolelor inima și mintea generațiilor ce s-au succedat, făcînd posibilă realizarea lui în 1918. Către sfîrșitul secolului al XVII-lea statutul politic al Transilvaniei s-a schimbat datorită victoriilor militare obținute de habsburgi asupra Turciei și care au dus la anexarea Ungariei și Transilvaniei de către Imperiul Habsburgic. Prin Diploma leopoldină din 4 decembrie 1691 s-au reglementat raporturile existente între Transilvania și Curtea de la Viena, care vor rămîne în vigoare pînă la 1867. Transilvania devenea, sub formă de „principat”, apoi de „mare principat”, o provincie a imperiilor. Diploma menținea în vigoare vechile legi medievale (Tripartitul lui Werböczy, Approbatăe-le și Compilatae-le), asigura privilegiile celor trei „națiuni politice” (maghiari, sași, secui), precum și drepturile celor patru „religii recepte” (catolică, lutherană, calvină, unitariană). Românii erau excluși în continuare de la viața publică, considerați ca „tolerați”, inclusiv religia lor ortodoxă.

Alcătuit dintr-un conglomerat de state și popoare, Imperiul habsburgic folosea catolicismul drept instrument de dominație și unificare. Intrucît reacționează lutheranilor, calvinilor și unitariilor nu mai era posibilă, misionarii leuții, majoritatea unguri, au fost îndemnați să-și îndrepte atenția asupra românilor ortodocși, care depășeau ca număr pe cele trei națiuni privilegiate la un loc. Prin cîștigarea românilor de partea sa, stăpînirea habsburgilor s-ar fi întărit. Mai întîi trebuia cîștigată preoțimea prin avantaje materiale: egalitatea cu preoțimea catolică, privilegiile și veniturile acesteia, făgăduieli ademenitoare, deoarece preotul aproape iobag era ridicat la o stare privilegiată. Așa s-a ajuns la unirea religioasă a unei părți a românilor cu Roma, vladica Atanasie și 38 de protopopi acceptînd unirea, dar cu condiția ca unții să-și păstreze obiceiurile și ritul ortodox. Diploma leopoldină din 16/28 februarie 1699 legalizează unirea, ridicînd preoțimea greco-catolică la o situație egală cu cea catolică. O nouă diplomă (a doua Diplomă leopoldină) din 19/30 martie 1701 asigura încă o dată Biserica, preoțimea și țărînimea unită, de privilegiile Bisericii și ale credincioșilor catolici. Noua Biserică era lipsită însă de autonomie, fiind pusă sub ascultarea Arhiepiscopiei din Strigoniul, iar împăratul a devenit „patron suprem” al Bisericii unite, avînd dreptul de a numi episcopi.

Noua diplomă, care scotea poporul român din situația de tolerat și-i oferea perspectiva de a putea face parte din națiunile privilegiate, constituționale, nu s-a aplicat niciodată în aceste puncte favorabile românilor. Ea va constitui însă un punct de sprijin în activitatea politică românească pe care avea să o înceapă temerarul episcop Inochentie Micu (1728-1752), deschizătorul luptei românilor transilvăneni pentru drepturi politice și naționale. Printr-o serie de memorii adresate Curții din Viena între 1728 și 1744, episcopul a formulat, cu o solidă argumentație istorică, juridică și logică, programul luptei de emancipare națională a românilor din Transilvania. Națiunea în numele căreia vorbește este totalitatea poporului, cînd ca românii să fie egal îndreptățiți cu celelalte „națiuni” ale Transilvaniei. În argumentația sa, el s-a întemeiat deopotrivă pe dreptul natural și pe cel istoric al poporului său, drepturile sale derivînd din numărul preponderent, ceea ce implică participarea majoritară la sarcinile fiscale ale provinciei; în argumentația istorică a drepturilor românești, Inochentie Micu a introdus pentru prima oară semnificația politică a originii romane, vechimii și continuității românilor din Transilvania, realități istorice ce confereau primatul asupra comunităților alogene stabilite aici în decursul timpului.

Programul politic fundamentat de episcopul român a întîmpinat opoziția înverșunată a stărilor privilegiate din Transilvania care l-au respins în înțelegere cu autoritățile habsburgice, iar conducătorii românilor a fost înălțurat și silit să plece în exil la Roma, de unde n-a mai putut reveni.

În a doua jumătate a secolului al XVIII-lea elemente dotate și sirguicioase dintre români au putut studia la școlile superioare din Roma și Viena. Accesul la comorile bibliotecilor din cele două metropole le-a permis să reia cu argumente deosebit de puternice originea latină a poporului român. Din rîndul lor se vor ridica corifeii Școlii ardelenice: George Șincai, Petru Maior, Samuil Micu, Ion Buda-Deleanu, care vor îmbogăți cu argumente filologice și istorice temeinice programe de emancipare națională a românilor transilvăneni.

Pe parcursul secolului al XVIII-lea situația românilor s-a înrăutățit. După o serie de mișcări social-religioase, minia poporului român primit a izbucnit în marea răscoală din 1784, condusă de Horea, Cloșca și Crișan. Ea a urmărit distrugerea din temelii a regimului feudal din Transilvania și, în același timp, emanciparea națională a românilor. Programul politic întemeiat de intelectualitatea românească pătrunsesse adînc în rîndul masei populare - forța fundamentală a luptei pentru eliberare și unitate națională.

Idellele programului politic al lui Inochentie Micu au fost reluate cu o nouă forță în importantul document din 1791, Supplex Libellus Valachorum, înaintat Curții vieneze. Intemeiat pe o argumentație ireproșabilă, acest program document ce revendica drepturi politice pentru românii, națiunea cea mai veche din Transilvania, deschidea o etapă nouă în mișcarea națională românească. El va constitui pentru deceniile următoare călăuză luptei pentru eliberarea Transilvaniei și pentru înfăptuirea unității naționale a poporului român.

Revoluția românească de la 1848-1849 a constituit un moment culminant al aspirațiilor și luptei pentru unitate politică a poporului român. Unitar în obiective și în desfășurare în toate cele trei țări românești, cu un program comun, cu aceleași forțe sociale participante, revoluția a urmărit înălțurarea rîndurilor feudale și a dominației străine, unirea într-un singur stat a tuturor ramurilor națiunii române.

Încercarea revoluționarilor unguri de a folosi revoluția pentru a alipi Transilvania cu forța la Ungaria și neacordarea de drepturi politice românilor, teroarea dezlănțuită de grofii maghiari împotriva românilor au făcut ca în loc să se unească împotriva dușmanului comun, absolutismul habsburgic, revoluționarii români și cei unguri să se găsească în tabere adverse. Politica de acaparare sovînică, imprimată și practică de revoluționarii unguri în Transilvania a avut ca scop asigurarea perpetuării dominației unor minorități asupra majorității populației, ceea ce românii, conștienți de drepturile lor istorice, nu au putut accepta. Poziția, în fond reacționară, a conducătorilor revoluției ungare față de aspirațiile poporului român a cauzat mari daune celor două revoluții, facilitînd înfrîngerea lor de către imperiile habsburgic și otoman.

Deși înfrîntă, revoluția burghezo-democratică de la 1848 din cele trei țări române a marcat un pas însemnat în lupta poporului nostru pentru dreptate socială, libertate și unitate națională.

Din cele relatate pe parcursul acestor prime patru articole, fie și lapidar și fragmentar, din cauza, desigur, a spațiului, este evident pentru oricine cît de lipsită de conținut apare „teoria” rössleriană a „teritoriului complet depopulat” la 271-275, cînd românii au părăsit Dacia, „teorie” care, din interes, a transformat pe românii din Transilvania în „venetici” pe pămîntul străbun și pe maghiarii veniți tîrziu în „băștinași”.

Arhid. prof. dr. Constantin Voicu Prof. Mihai Racovițan

buhuri de valoare spirituală, iar pacea este un asemenea bun, se obțin prin luptă angajantă și sînt în același timp un dar exclusiv din partea lui Dumnezeu. Este nevoie întotdeauna, după exemplul psalmistului, de a înfrunta și a birui răutatea și ura pentru a proclama pacea. În felul acesta, Ps. 120 devine pentru mesagerii păcii un manifest angajat, un text biblic de încredere și realism. În acest psalm se regăsec în egală măsură și cei care de mult au devenit victime ale oprîmării și care sînt privați de bucuriile păcii și ale dreptății; acest lucru relese din faptul că psalmistul consideră pacea nu un bun personal ci un bun comunitar.

V. Concluzii

În perspectiva Noului Testament, Ps. 120 capătă noi și semnificative valențe teologice. Fiecare creștin, care-și găsește rațiunea sa de a fi precum și identitatea sa de urmaș al lui Hristos în Evanghelia Păcii (cfr. Fap., 10, 36; Ef., 6, 15), este chemat să devină un mesager al păcii prin faptă și viață (cfr. Rom., 12, 18.21). Nu este vorba aici de o simplă atitudine de conveniență, ci de un răspuns personal și concret, izvorit dintr-o motivație teologică profundă: „Hristos este pacea noastră” (Ef., 2, 14). El care a murit, dar apoi a înviat, a luat asupra lui povara „războiului” generator de ură și păcat pentru a-l birui în însăși esența lui și a-i schimba cu putere mîntuitoare în valori de binecuvîntare și har, adică în viață și pace.

Prof. dr. Vladimir Peterca Institutul teologic Romano-Catolic Iași

ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII

Voluntari transilvăneni...

(Continuare din pag. 1-a)

Din A G E N D A

Prea Fericitului Patriarh

TEOCTIST

● **Joi, 10 martie a.c.** — P.F. Patriarh Teoctist a primit pe Excelența Sa Domnul Boncio Mitev, ambasadorul R. P. Bulgaria la București. La primire a luat parte P.C. Ic. Stavrofor Dobri Ivanov, superiorul bisericii bulgare din București. Au fost de față: P.S. Episcop-vicar patriarhal Nifon Ploieșteanul și P.C. pr. Ion Bănățeanu, secretarul Cabinetului patriarhal.

● **Luni, 14 martie a.c.** — P.F. Patriarh Teoctist a primit pe membrii clerici ai coralei patriarhale, înaintea plecării în turneu în Finlanda. Cu acest prilej P.F. Patriarh Teoctist le-a oferit ca distincție crucea patriarhală, pentru strădania lor în promovarea muzicii.

— P.F. Patriarh Teoctist a primit pe P.S. Episcop Germain de Saint Denis, de la Episcopia ortodoxă-catolică din Franța, însoțit de clerici și mireni. La primire au luat parte: I.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului, I.P.P.S. Arhiepiscopii Antim al Tomisului și Dunării de Jos și Adrian Hrițcu al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române pentru Europa Centrală și Occidentală și P.S. Episcop-vicar Nifon Ploieșteanul.

● **Marti, 15 martie a.c.** — P.F. Patriarh Teoctist a prezidat conferința preotească ce s-a ținut în aula Institutului Teologic din București, la care au luat parte preoții din Protoieria a II-a Capitală și din Protoieria Giurgiu-Nord, cu tema: „Împreună cu întregul popor, clerul și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române omagiază pe conducătorul țării, pe primul președinte al României, Domnul Nicolae Ceaușescu” (cu prilejul împlinirii a șapte decenii de viață și peste 55 de ani de activitate în slujba poporului), robind la sfârșit cuvânt de îndrumare.

— P.F. Patriarh Teoctist a avut o consfătuire de lucru cu direcția și cadrele didactice de la

Seminarul Teologic din București. A luat parte P.S. Episcop-vicar Roman Ialomiteanul.

● **Miercuri, 16 martie a.c.** — P.F. Patriarh Teoctist a luat parte la deschiderea examenului de capacitate preotească, la care s-au prezentat candidații din eparhiile Mitropoliei Ungrovlahiei. Comisia de examinare a fost alcătuită din ierarhii eparhiilor din Mitropolie.

● **Duminică, 20 martie a.c.** — P.F. Patriarh Teoctist a asistat la Sf. Liturghie în Catedrala patriarhală, săvârșită de I.P.S. Arhiepiscop Adrian al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române pentru Europa Centrală și Occidentală.

● **Vineri, 25 martie a.c.** — De praznicul „Bunei Vestiri”, P.F. Patriarh Teoctist a săvârșit Sf. Liturghie la Mănăstirea Cernica, robind predica zilei, după care a participat la masa de obște de la trapeza mănăstirii, împreună cu părinții și frații Sf. Iacăș.

● **Vineri, 26 martie a.c.** — În biserica Radu Vodă, paraclisul Seminarului Teologic din București, s-a săvârșit parastasul de 11 ani pentru pururea pomenitul patriarh Justinian Marina, ca fierbinte omagiu de recunoștință și prețuire pentru neobosită activitate de aproape 30 de ani, la cîrma Bisericii Ortodoxe Române.

● **Miercuri, 30 martie a.c.** — P.F. Patriarh Teoctist a luat parte, în calitate de deputat, la lucrările sesiunii Marii Adunări Naționale.

● **Joi, 31 martie a.c.** — P.F. Patriarh Teoctist a vizitat șantierul de lucrări al Atelierele Institutului Biblic de la Popești-Leordeni, dînd îndrumările necesare pentru terminarea lucrărilor. Totodată a vizitat gospodăria anexă a Sf. Arhiepiscopii a Bucureștilor de la Popești-Leordeni în perspectiva începerii unor lucrări de sezon.

INTERVIU cu Dl. DUNCAN SHAW

(Continuare din pag. 3-a)

În Răsărit cit și în Apus. De aceea noi trebuie să căutăm modalitatea prin care putem comunica credința. Este cert că atât pentru unii cit și pentru alții ceea ce mai la îndemână este predica. În păstoria credincioșilor noștri trebuie să acordăm importanța cuvenită propovăduirii cuvintului. Și unii și alții, datorită responsabilităților noastre pentru întregul popor al lui Dumnezeu am învățat să facem acest lucru în contexte diferite și în cadrul unor sisteme politice și economice diferite dar rămînînd în un fond comun precumpănitor care este cel al secularismului. În fața acestui factor este foarte important să avem legături cit mai strînse.

INTREBARE: Ați vizitat mai multe biserici, între care și unele care sînt monumente istorice. V-am ruga să arătați ce v-au spus ele despre viața religioasă din țara noastră?

RĂSPUNS: Această îmi amintesc că mai ales pentru Biserica Ortodoxă Română, centrul vieții bisericești îl constituie în mod real Liturghia. Pentru noi, desigur, aceasta nu este o tradiție prea puternică, dar văzînd felul în care, în țara Dv. credincioșii vin la biserică și sprijină activitatea Bisericii am înțeles cit de important este să ai o tradiție liturgică așa de bogată cum aveți Dv. Liturghia are un ecou foarte puternic în viața credincioșilor din România.

INTREBARE: În timpul vizitei Dv. ați avut prilejul să luați contact cu conducători, ierarhi, și slujitori ai mai multor Culte. V-am ruga să ne împărtășiți, dacă este posibil, constatările Dv. în legătură cu relațiile dintre cultele din România.

RĂSPUNS: Trebuie să ne amintim, desigur, că Biserice Reformele, atît luteranii cit și reformati, au fost determinate în căutarea reinnoirii să se întoarcă la izvoare. Întoarcerea la izvoare a constituit o importanță temă a Renașterii și una din impresiile cu care rămînem este fără îndoială faptul că în vremea noastră, în întreaga lume, dar în special în România, sîntem conștienți că ne întoarcem la izvoare și prin urmare atunci cînd ne gîndim la cele trei Biserici reprezentate, ele au un interes comun pentru primele șase sinoade ecumenice care constituie încă baza înțelgerii noastre teologice. Noi sîntem legați de Biserica Ortodoxă prin simbolul Apostolic și Simbolul niceean. Cu toate că există problema Filioque, care cred că în mare măsură poate fi foarte repede înlăturată, chestiunile fundamentale de la Niceea ne unesc și aceasta pe plan teologic. În al doilea rînd este de menționat că cele trei Biserici din România la care se afliază populația celor trei naționalități diferite sînt real unite în slujirea comună a întregului popor. În România, desigur, se întîmplă că există trei naționalități diferite, dar totuși ele, dincolo de diferențele lor, sînt preocupate și reușesc într-un tot de a nu se înfățișa ca o sectă sau un mic grup introvertit, ci de a sluji întregul popor și acest lucru se simte din discuțiile avute.

În al treilea rînd, fiecare dintre Biserici este conștientă de necesitatea de a asigura pentru credincioșii proprii, pastori și preoți care să fie nu numai vrednici din punct de vedere duhovnicesc, ci și capabili din punct de vedere intelectual. Pentru că, de fapt, noi vorbim despre Hristos întrupat. El nu s-a întrupat doar în trup sau în sentimentalitate. El este întrupat și în minte. Și aceasta a constituit una din dimensiunile încurajatoare în discuțiile pe care le-am avut cu toți, că există din nou o angajare pentru credibilitatea intelectuală și statutul academic al teologiei care este, desigur, foarte important dacă ne gîndim la viitorul în care tinerii vor pune întrebări, și pe drept cuvînt, sînt îndreptățiti la aceasta, precum și intelectualii din țară preocupati de toate dimensiunile culturii.

INTREBARE: În cursul lunii mai va avea loc la Institutul Teologic din Sibiu cea de a 51-a Conferință Teologică Interconfesională care va dezbate teme de interes comun: probleme ale păcii, dreptății sociale și apărării vieții pe planeta noastră. Vă rugăm să arătați care este părerea Dv. în legătură cu contribuția pe care o pot aduce Bisericele la apărarea păcii în lume?

RĂSPUNS: Pacea nu este doar un sentiment fericit în inima noastră. Nici nu este simplă resemnare. Pacea

este ceva care implică o activitate creatoare. Pacea nu înseamnă în mod necesar, simplu pacifism. Ca soldat, eu am luptat împotriva nazistilor, a militaristilor japonezi și a fascistilor italieni. Mă găsesc, desigur, într-o poziție cam ambivalentă pentru că nu pot spune că trebuie să fie pace cu orice preț. Dar, pe de altă parte, dacă vrem să menținem pacea trebuie să plătim un preț. De fapt, prin relațiile noastre unii cu alții, întemeind relații personale, cunoscînd oameni în poziții importante, trebuie să discutăm cu ei domeniile în care există tensiune, neînțelegere, dezacorduri. Și pentru mine este foarte interesant faptul că aceste discuții despre pace nu sînt limitate doar la politicieni ori la Biserica, ci de fapt, (eu sînt membru al Institutului pentru Studii de Apărare din Edinburg) și noi avem ceea ce se numește „Discuțiile de la Edinburg”. Pentru a răspunde mai clar la întrebarea Dv. despre rolul Bisericii în ce privește pacea, vreau să spun că acest rol nu se reduce doar la a emite lozinci sau la o declarație pioasă. Bisericele trebuie să activeze în domeniile în legătură cu care există tensiune, să încerce să aducă o soluție a reconcilierii. Acest lucru este dificil. Poti fi răstălmăcit. Poti fi acuzat de amestec. Dar înseamnă că trebuie să fii educat în legătură cu domeniile în care există tensiuni, neînțelegeri, și așa mai departe. Și așa sper că atunci cînd aveți discuțiile interconfesionale pe această temă nu luați în considerare doar lucrurile comode pentru a face dreptate și luați în considerare acele domenii care cauzează tensiuni și neînțelegeri pentru că numai cînd le abordăm pe acestea — și trebuie să fim foarte onesti și sinceri și uneori chiar energici — putem face pe ceilalți să-și dea seama că sîntem profund preocupați de aceste probleme. Eu am activat în aceste domenii de cînd m-am întors din armată. Cunosco dificultățile, dar sînt sigur că rolul Bisericii este de a se angaja ferm în lupta pentru pace. Interesul ei fundamental, investiția ei constă în faptul că pacea face parte din Evanghelie, că Evanghelia este o veste a păcii pe pămînt și a binevoirii între toți oamenii așa încît în legătură cu această problemă a păcii aveți cîmp larg de discuții și puteți ajunge la constatări interesante. Eu doresc succes conferinței Dv.

INTREBARE: V-am ruga, dacă binevoiti, să vă pronunțați în ansamblu asupra acestei ultime vizite a Dv. în România.

RĂSPUNS: În primul rînd, este o vizită foarte importantă, istorică așa zice. Ea a fost posibilă ca urmare a invitației P.F. Patriarh Teoctist. Este istorică pentru că sînt primul moderator al Adunării Generale a Bisericii Scotiei care a vizitat vreodată România în calitate oficială. Și au existat moderatorii al Adunării Generale a Bisericii Scotiei începînd din anul 1560. Așa încît în ea însăși această vizită constituie un foarte important eveniment istoric.

În al doilea rînd, am venit aici la prieteni. Și, deci, a fost foarte ușor pentru mine să vin și să mă prezint nu doar ca diplomat bisericesc, ci să împărtășesc experiența și viața credincioșilor de aici din România. Această vizită mi-a dat din nou posibilitatea de a vedea felul în care vă raportați la problemele secularismului și la efectele evidente ale acestuia asupra societății, pentru că în multe feluri noi putem învăța de la Dv. Într-un cit noi avem de-a face cu un mod aproape identic de viață în această privință. Mă simt încurajat și pentru faptul că, în contextul în care multe Biserici din lume descresc ca număr și pentru multe este greu să aibă comunități mari și să recruteze oameni suficienți pentru preoție, aici în România. Biserica este sprijinită de popor, că există un număr mare de candidați la seminariile și institutele teologice și poate că Dv. veți fi premergători pe calea pe care Biserica viitorului își va găsi din nou rostul și locul în acele zone în care Biserica pare să fi pierdut teren.

As dori doar să spun, în încheiere, că vizita a fost foarte plină. Am petrecut mult timp în diferite locuri și sînt foarte recunoscător celor care mi-au alcătuit programul pentru că acesta mi-a dat posibilitatea de a vedea o sferă largă a activității și mărturiei Bisericii Ortodoxe, a Bisericii Reformate și a Bisericii Luterane și mă întorc acasă foarte încurajat de ceea ce am văzut și sper să mă pot întoarce să vizitez țara Dv. într-un viitor nu prea îndepărtat.

Pe la începutul lunii iunie 1877, la îndemnul avocatului Ioan Roman din Făgăraș, tinerii intelectuali Vincențiu Grama, Gheorghe Borzea, Ioan Dejenar, Ioan Popovici, Damaschin Popa Radu, Corneliu Aiser și Alexandru Blaiu au trecut munții, înrolîndu-se în unitățile românești. Tot atunci au plecat în România tinerii Ieronim Gheaja și C. I. Berceanu din Zărnești.

Printre numeroșii voluntari ardeleni, un loc aparte îl ocupă cei din Rășinari. În vara anului 1877, un grup de tineri din această localitate, între care Nicolae N. Ciuceanu, Maniu Băclău, Bucur Dancășiu, Eremia Dancășiu, Gîrca Bratu, medicii veterinari Aleman Bloanca și Emanoil Marcu, conduși de Nicolae Ciuceanu, au trecut munții, înrolîndu-se în unitățile române. Încadrat în Regimentul 2 linie, soldatul Nicolae N. Ciuceanu a luat parte la lupta de la Grivița din 30 august 1877, apoi la asediul Plevnei, după cum și la bătălia Vidinului. Pentru merite deosebite, el este avansat la gradul de sergent și apoi plutonier și distins cu o serie de decorații, dintre care menționăm: medalia „Apărătorii Independenței” și „Virtutea Militară”. Aleman Bloanca a fost grav rănit în luptele de la Vidin, în urma cărora a decedat în 1878. Din rîndul voluntarilor rășinarieni a făcut parte și profesorul Nicolae Droc-Barcianu, cu gradul de sublocotenent, care a luptat cu Regimentul 3 călărași.

Documentele de epocă au reținut numele tînrului Iacob Moraru, funcționar la Banca „Albina” din Sibiu, care, însoțit de doi localnici, a plecat în România, pentru a se încadra în oastea națională. În același timp, șapte tineri din Cîrșoara, printre care Constantin Folea, sfătuit de învățătorul satului, au plecat voluntari în armata română.

Din rîndurile voluntarilor transilvăneni care au participat la războiul pentru independență au făcut parte: maiorul Nichita Ignat, Iosif Bodescu și Nicolae Bodescu din Salva, Petru Ciul din Năsăud, județul Bistrița-Năsăud, George Cîrțan din Cîrșoara, studenții bănățeni: Turcan, Mihăilescu, Beuca, Olariu, Popovici, aflați în centrul universitar Cernăuți, Manole Burbea din Brașov, Ion Niculescu din Tara Motilor, Augustin Paul din Remetea Chioarului, Virgiliu Popescu din Lugoj, Nicolae Tipei din Sebeș, Nicolae R. Danilescu din Hațeg, Ioan Olteanu din părțile Clujului, Nicolae Barbu de lngă Blaj, învățătorul Nicolae Butaș din Ațintii, județul Alba, Iosif Negru din Bihor. Acesta din urmă scria, în august 1877, din Turnu Măgurele: „că s-a înrolat în armata română ca dorobant, avînd cu el încă 90 de ardeleni români voluntari”.

Din cauza măsurilor represive și asupririi străine, o serie de transilvăneni și bănățeni au trecut Carpații încă din timpul revoluției de la 1848—1849 sau în anii ce au premer războiului din 1877—1878, și care s-au încadrat în efortul general al țării pentru cucerirea independenței. Dintre aceștia au făcut parte: avocatul Vasile Maniu din Lugoj, Ioan Popovici (Popescu) din Couaș, județul Maramureș, Ioan Blanu, ziaristul Teofil Frincu din Benic — Alba, corespondent al Gazetei Transilvaniei, poetul și ziaristul sălăjean Ioniță Scipione Bădescu. Pentru meritele sale pe cîmpul de luptă, Ioan Popovici (Popescu) a fost decorat cu medalia „Apărătorii Independenței” și crucea „Trecerea Dunării”.

În afară de cei ce au luptat cu arma în mînă, printre participanți, la războiul din 1877—1878 s-au aflat și numeroși specialiști. Amintim aici numele tînrului doctor Gheorghe Diamand din Brașov, participant la campania din fața Plevnei; studentul medicinist Nicolae Grancea din Făgăraș. Încadrat ca subchirurg, el a însoțit Batalionul 2 vînători pînă în tranșeele Griviței, unde a fost lovit de un glonte în mînă și abdomen, pe cînd dădea ajutor unui rănit. Pentru comportarea sa vitejească și umanitară, subchirurgul Grancea a fost decorat cu medalia „Virtutea Militară”, ordinul „Steaua României” și crucea „Trecerea Dunării”. Asistentul farmaceutic Adam Hențescu din Rîșca, în vîrstă de 21 ani, s-a înscris voluntar în Batalionul 2 vînători. Rănit în atacul din 30 august, dat asupra Griviței, dînsul a fost trecut în serviciul sanitar, ca subfarmacist.

O serie de medici transilvăneni au însoțit batalioanele de dorobanți, călărași și roșiori în bătăliile purtate la sud de Dunăre. Între aceștia un loc de seamă îl ocupă locotenentul dr. Ioan Mețianu și fratele său, locotenentul dr. Traian Mețianu din Zărnești, dr. Ioan I. Ciuceanu și studentul medicinist Ioan N. Ciuceanu din Rășinari. Alți medici ardeleni și-au desfășurat activitatea în spitalele din zona interioară. Notăm aici numele dr. Gheorghe Covan din Bungard — Sibiu, dr. Constantin Nica din Brașov, căpitan dr. Ioan Arsene din Gura Riului — Sibiu, sosit în România din Mexic, dr. Ioachim Drăgescu de lngă Medias. Alături de ei au activat medicii sași din Brașov: dr. Johann Alstädter, dr. Eduard Copony, dr. Carol Beldi, dr. Josef Fabricius, dr. Friedrich Schmidt, dr. Robert Heinz și dr. Johann Rheindt, care au adus o contribuție meritorie la îngrijirea răniților.

Printre voluntari s-a numărat și Anastasia Popescu, soția popopolului din Făgăraș care, în decembrie 1877—ianuarie 1878, a funcționat în calitate de soră de caritate la un spital de campanie din apropierea Plevnei, sub îndrumarea doctorului Gustav Otremba, medic din Viena, voluntar și dînsul în războiul pentru independență din 1877—1878.

Prin activitatea și faptele lor, voluntarii ardeleni au adus o prețioasă contribuție la efortul general al națiunii în războiul pentru cucerirea independenței de stat a României, au înscris noi pagini eroice în istoria noastră națională și au grăbit înfăptuirea idealurilor de libertate și unitate politică.

ASTRA (1861—1950), ASOCIAȚIUNEA TRANSILVANĂ PENTRU LITERATURA ROMÂNĂ ȘI CULTURA POPORULUI ROMÂN, 125 de ani de la înființare, Sibiu, 1987

(Continuare din pag. a 2-a)

prin încercarea sa temerară de a participa la adunarea generală a Astei de la Oraștie (1913), intenționa să demonstreze, în mod simbolic, desființarea graniței nedrepte de pe Carpați, ce despărțea pe frații de dincoace și de dincolo de munți, deși erau dominați de aceeași aspirație. (Liviu Mărghită, Participarea lui A. Vlaicu la serbările Astei).

Astra a militat cu perseverență pentru unificarea culturii și îndeosebi a limbii prin intermediul secțiilor științifice-literare și revistei „Transilvania”, contribuind din plin la realizarea idealului național. (Victor V. Grecu, Astra și idealul unității naționale). Organizarea Astei a permis sprijinirea culturii și întărirea unității sufletești, intrucît în cadrul așezămîntului se interziceau discuțiile politice și religioase, devenind în felul acesta un mijloc al înțelgerii și nu al discordiei. „Relațiile

strînse și complexe pe care le-a înțelținut cu o seamă de instituții și personalități din vechea Românie... cu întreaga opinie publică de peste Carpați au cunoscut momente de vîrf, cu repercursiuni dintre cele mai pozitive pentru cimentarea unității spirituale”. (Constantin Voicu, Contribuția Astei la unitatea spirituală a tuturor românilor).

Colaborarea Asociației transilvane cu Academia Română, Societatea pentru Fond de Teatr Român, Asociația culturală arădănească, Societatea pentru literatura și cultura română din Bucovina și alte societăți culturale a fost un alt mijloc al întăririi unității sufletești românești. Noul volum închinat Astei, apărut sub redacția cercetătorului dr. Victor V. Grecu, este un pios omagiu adus celor ce s-au jertfit pentru propășirea culturală românească și desăvîrșirea unității naționale, act realizat de voința întregii națiuni, la 1 Decembrie 1918.

ERATA. „Telegraful Român din 1 și 15 aprilie 1988 reprezintă numerele 13—14 și 15—16/1988 și nu 11—12 și 13—14/1988 cum în mod eronat a apărut.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — președinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Arhid. prof. Dr. Aurel Jivi, Arhid. Gheorghe Papuc, Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; tehnoredactori: Arhid. Ezechiel Oancea, Pr. Teodor Damian; corector: Pr. Vartolomeu Constantinescu.

Cititorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFILATELIA” — sectorul export-import Presă P.O. Box 12-201, telex 10376 presfir București, Calea Griviței nr. 64—66.

ABONAMENTUL pe un an: 150 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2.

Taxa postală plătită în numerar

Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

44.206

BIBLIOTECA „ASTRA”
SIBIU